

Meža attīstības fonda 2026. gada

Zinātniskās izpētes projekts

**Privāto meža īpašnieku sadarbības un iesaistes meža nozares
piegāžu ķēžu stabilizācijā iespēju izpēte un priekšlikumu
sagatavošana meža nozares attīstībai Latvijā**

Puse no Latvijas mežiem pieder lielākiem vai mazākiem privāto mežu īpašniekiem. Ik gadu vairāk ka pusi no iegūtajiem kokmateriāliem nozāgē privātos mežos. Saskaņā ar 2024.gada pētījumu *Privāto mežu apsaimniekošanas un meža īpašumu konsolidācijas un kooperācijas procesa monitorings* Valsts meža dienesta (VMD) datu bāzē reģistrēti vairāk nekā 116 tūkst. meža īpašnieki, no tiem vairāk nekā 109 tūkst. ir fiziskas personas. Vērojama stabila tendence, ka samazinās nelielu īpašumu īpatsvars kopējā platībā, bet pieaug īpašumu, kas lielāki par 50 ha. Tomēr joprojām kokmateriālu ieguve privātajos mežos ir neprognozējama, kas apgrūtina vietējo koksnes apstrādes un pārstrādes attīstību ilgtermiņa koksnes piegāžu nenoteiktības dēļ. 2024. gadā darbojas vairs tikai divi meža īpašnieku kooperatīvi. Tikai viens kooperatīvs turpina attīstīties gan piesaistot jaunus dalībniekus, gan paplašinot pakalpojumu klāstu. Pēc meža kooperatīvu datiem tajos iesaistīti ap 1300 meža īpašnieku.

Pētījuma mērķis apzināt ārvalstu pieredzi un iespējas Latvijā meža īpašnieku sadarbības veicināšanai, lai uzlabotu privāto mežu apsaimniekošanu, celtu to vitalitāti un ražību, tostarp arī nodrošinātu stabilu meža resursu plūsmu investīciju piesaistei meža sektorā augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanai. Izstrādāt priekšlikums par valsts instrumentiem, ar kuriem visefektīvāk varētu veicināt privāto īpašnieku sadarbību un privāto mežu apsaimniekošanas optimizāciju, kā arī iesaistei lielajos investīciju projektos, kuru realizācijai vajadzīgas stabilas apaļkoku piegādes.

Galvenie uzdevumi:

1. Novērtēt esošo situāciju privāto meža īpašnieku sadarbībā, tostarp iespējas saņemt publisko finansējumu un atbalsta sniegtos ieguvumus meža nozares attīstībai ārvalstīs (ar nozīmīgu meža jomas devumu ekonomikā) un Latvijā.
2. Apzināt nozīmīgākos trūkumus/ traucējumus privāto meža īpašnieku sadarbībā Latvijā, tostarp arī pašvaldību kā īpašnieku sadarbības iespējās.
3. Analizēt meža īpašnieku kooperatīvu darbību, to ieguldījumu īpašumu sadrumstalotības efekta mazināšanā, konkurētspēju meža apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanā, kā arī potenciālu iesaistīties meža nozares piegāžu ķēdēs un pievienotās vērtības produktu ražošanā.
4. Sagatavot priekšlikumus Latvijas privāto meža īpašnieku sadarbības veicināšanai, privāto mežu apsaimniekošanas optimizācijai un iesaistei lielākos investīciju projektos, kā arī rekomendācijas politikas veidotajiem valsts atbalsta instrumentiem.